

การวิเคราะห์ภาพพุทธประวัติในจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์สู่การสร้างสรรค์ นวัตศิลป์แนวเรื่อง ศรัทธา

สมพร ฐรี

Analysis of buddhist images in the Rattanakosin period in mural painting of Thailand to create innovation art of faith

Somporn Turee

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

*Corresponding author. E-mail address: Somporn_t@rmutt.ac.th, deaw_2007@yahoo.co.th

received: September 8, 2021

revised: April 28, 2022

accepted: March 14, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เพื่อศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ เนื้อหาสาระ คติความเชื่อ องค์ประกอบศิลป์ สัญลักษณ์ในการแสดงออกภาพพุทธประวัติในจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-6) เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์นวัตศิลป์แนวเรื่องศรัทธา และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนให้มีส่วนร่วมในผลงาน ติดตั้งภายในเจดีย์พุทธคยา วัดปัญญานันทาราม จังหวัดปทุมธานี และเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้และการรับรู้ภาพพุทธประวัติ นำไปสู่ความศรัทธาในพระพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบัน และเป็นการสืบสานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และเป็นการประสานสัมพันธ์ระหว่างวัด ชุมชน สังคม จากการศึกษาวิเคราะห์ ทัศนภาพพุทธประวัติในจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-6) ได้แก่ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ วัดสุทธนามารามราชวรวิหาร วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร วัดบวรนิเวศราชวรมหาวิหาร วัดราชโอรสารามราชวรวิหาร เลือกวัดที่มีจิตรกรรมฝาผนังที่มีความโดดเด่นด้านพุทธประวัติ ดังเช่นประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา และปรินิพพาน โดยเลือกที่มีการแสดงออกของความศรัทธา (ความเชื่อ ความเลื่อมใส) ในพระพุทธศาสนา ที่มีรูปแบบสะท้อนรูปทรง เนื้อหา องค์ประกอบศิลป์ อันนำไปสู่ความศรัทธา และสรุปการวิเคราะห์สู่การสร้างสรรค์นวัตศิลป์ ประกอบด้วยศิลปะ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ผลงานสร้างสรรค์นวัตศิลป์ แนวเรื่อง ศรัทธา เกิดจากการสรุปวิเคราะห์ภาพพุทธประวัติ ซึ่งเป็นการพัฒนาผลงานจิตรกรรมจากรูปแบบ 2 มิติ สู่การนำเสนอภาพด้วยเทคนิค Augmented reality เพื่อให้เกิดผลทางการมองเห็น ที่มีการลวงตา ทำให้ผู้ชมรู้สึกเหมือนเป็น 3 มิติ เสมือนจริง ที่มีผู้คนปฏิสัมพันธ์ และมีส่วนร่วมในผลงาน จำนวน 4 ผลงาน ส่งผลการเรียนรู้และการรับรู้ภาพประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา และปรินิพพาน นำไปสู่ความศรัทธาที่ดีขึ้น เกิดความเชื่อ ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และเกิดความงาม ความดี ความจริง เป็นการยกระดับจิตใจ เกิดคุณธรรมที่งดงาม และเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

คำสำคัญ : พุทธประวัติ จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ นวัตศิลป์ ศรัทธา

ABSTRACT

This research was to study and analyze forms, contents, beliefs, elements of arts, and symbols depicting the origin of Buddhism through the murals in the Rattanakosin era, during the reign of King Rama 1 to King Rama 6 in particular. The study aimed to create a body of knowledge for creating innovative arts that convey faiths and bring the audience's mutual participation in the work being installed in the chamber of Bodhgaya Pagoda located at Wat Panyanantaram in Pathum Thani Province, Thailand. It also focused on the understanding and perception

of paintings concerning the historical Buddha, which influence the beliefs in Buddhism in today's society. It was anticipated to create an impact on art-and-culture preservation, and relational maintenance between the three parties: temple, community, and society. The murals for this study were selected from distinctive temples with the masterpieces of Rattanakosin murals exhibiting the historical Buddha's key events such as his birth, enlightenment, first sermon, and nirvana. The temples included Buddhaisawan Chapel, Wat Suwannaram Ratchaworawihan, Wat Suthat Thepwararam Ratchaworawihan, Wat Pavaranivesh Vihara Ratchawarawihan, and [Wat Rachathiwat Ratchaworawihan](#). The expression of beliefs and religiousness in Buddhism through the murals were interpreted according to the forms, contents, and elements of arts leading to faiths. Later, the data was analyzed for the creation of innovative arts in aspects of arts, sciences, mathematics, and technology. Four pieces of innovative arts under the concept of faiths were developed as a result of the initial analysis. The work comes in form of virtual reality which has transformed the traditional 2-dimension murals into 3-dimension work that offers interaction with the audience. The final phrase results revealed that the created innovative arts raised the audience's understanding and perception of the Buddha's birth, enlightenment, first sermon, and nirvana resulting in better awareness of Buddhism. The work could contribute to the improvement of the religious recognition in relation to purity, virtue, and truth that in turn has positive impacts on individuals' mindfulness improvement as well as the promotion of art-and-cultural tourism.

Keywords: Origins of Buddhism, Rattanakosin mural painting, Innovative arts, Faith

บทนำ

ภาพพุทธประวัติที่ปรากฏภายในจิตรกรรมฝาผนังวัดต่าง ๆ ในภาคกลางสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1 - 6) ซึ่งในปัจจุบันจิตรกรรมฝาผนังภาพพุทธประวัติ ไม่ได้นำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรมและดูห่างไกลจากผู้คนสังคม ถูกมองข้ามท่ามกลางสังคมสมัยปัจจุบัน ผู้วิจัยสร้างสรรค์จึงได้กำหนดแนวทางการสร้างสรรค์ด้วยรูปแบบ เทคนิคการนำเสนอให้มีความแตกต่างและเกิดจุดเด่นที่มีความน่าสนใจ และมีเอกลักษณ์ โดยใช้กระบวนการสร้างสรรค์นวัตศิลป์

จิตรกรรมฝาผนังสร้างสรรค์จากสิ่งที่เป็นนามธรรมให้ปรากฏออกมาเป็นรูปผลงานที่สมบูรณ์ด้วยสุนทรียภาพ อันเกิดจากความพากเพียรและพลังแห่งความตั้งใจของช่างโบราณ จะต้องมีความตั้งใจที่เพ่งพิศในการสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดสมาธิและจินตนาการ (วรรณิภา ณ สงขลา, 2533, 1) เกิดเป็นผลงานการสร้างสรรค์ขึ้นด้วยความศรัทธาอันแรงกล้าในพระพุทธศาสนาของช่างโบราณ มีความงดงามโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของคนในแต่ละท้องถิ่น โดยแฝงคติความเชื่อหลักธรรมคำสอน เทคนิคเชิงช่าง อิทธิพลร่วมของช่างราชสำนักภาคกลาง (วรรณิภา ณ สงขลา, 2533, 22-29) ภาพพุทธประวัติในจิตรกรรมฝาผนังบ่งบอกถึงควมมีคุณค่าความงามทางสุนทรียภาพที่สะท้อน คติความเชื่อ ความเลื่อมใส และเนื้อหาสาระหลักธรรมคำสอน นำไปสู่ความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา และเป็นหลักฐานของการเลื่อมใส ความศรัทธา ความเชื่อของผู้คน สังคม วิถีชีวิตภูมิปัญญา และวิถีคิด เทคนิคเชิงช่างโบราณในการสร้างงานจิตรกรรมไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์จากภาพพุทธประวัติ ในจิตรกรรมฝาผนังภาคกลางสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-6) ซึ่งเป็นช่วงที่ปรากฏผลงานพุทธศิลป์ด้านจิตรกรรมฝาผนัง และได้สรุปเลือกภาพพุทธประวัติจากวัด 5 สถานที่ และในช่วงรัชกาลที่ 7-9 รูปแบบได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากประเพณีนิยมดั้งเดิมมากและมีความหลากหลายในการแสดงออก ดังปรากฏด้านรูปแบบ เนื้อหาสาระ คติความเชื่อ เทคนิคเชิงช่าง สัญลักษณ์การแสดงออกของรูปทรงที่สื่อความหมายทางพุทธประวัติ ของข้อมูลจิตรกรรมฝาผนังดังกล่าว มาสร้างสรรค์ผลงานนวัตศิลป์ ที่มีภาพจิตรกรรมเป็นหลัก และใช้วิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหาเทคนิคการนำเสนอจากจิตรกรรมรูปแบบ 2 มิติ ให้มีรูปแบบ 3 มิติ และคณิตศาสตร์ด้วยการใช้การเปรียบเทียบรูปแบบ เทคนิควิธีการ ตามประเพณีดั้งเดิมสู่การสร้างสรรค์นวัตศิลป์ เทคโนโลยีเป็นฐาน เพื่อสอดคล้องกับการสื่อสารเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการถ่ายภาพผลงานจิตรกรรมด้วยเนื้อหาพุทธประวัติ เพื่อติดตั้งภายในเจดีย์พุทธคยา (สัญลักษณ์การตรัสรู้) วัดปัญญานันทาราม จังหวัดปทุมธานี และให้ผู้ชมมีปฏิสัมพันธ์กับผลงานในการใช้โปรแกรม AR นำไปสู่การเกิดผลต่อการรับรู้ และเกิดความศรัทธาในพุทธศาสนาที่ดีขึ้น ด้วยแบบสอบถามของผู้ชมเข้า

มีส่วนร่วมในผลงานและผลจากการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และรับรู้ผลงาน และเป็นการสร้างพุทธศิลป์ให้เกิดขึ้นในวัด ชุมชน สังคม โดยผู้วิจัยได้เลือกเหตุการณ์ที่สำคัญซึ่งประกอบด้วย ภาพประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา และปรินิพพาน เพื่อให้เกิดความเชื่อความเลื่อมใสในหลักธรรมคำสอน นำไปสู่ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ผ่านการเรียนรู้ในผลงานจิตรกรรม ที่บันทึกไว้เป็นสมบัติของแผ่นดินไทย ให้กับสังคมชุมชนต่อไป

ดังที่ ศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชธน กล่าวไว้ว่า “ศิลปะเป็นสิ่งสูงจากลุ่มเกลากจิตใจคนให้พ้นจากจิตใจเบื่องต่ำ คนดูร้ายกระด้างก็กลับเป็นคนตรงกันข้าม ชี้อลาดก็กลับกล้าหาญ ชี้อภัยจรรณาก็กลับขยันเพราะด้วยอำนาจแห่งศิลปะเป็นเครื่องชักจูง โนมน้าวใจ ศิลปะเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุด สำหรับอบรมจิตใจ ให้การศึกษาแก่พลเมือง ให้มีคุณงามความดีประจำใจ” (สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2529, 3443) ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเนื้อหาพุทธประวัติ มาสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมด้วยองค์ประกอบศิลป์ใหม่จากรูปแบบเทคนิควิธีการ เนื้อหา การนำเสนอภาพรูปแบบทางจิตรกรรม 2 มิติ สู่รูปแบบการนำเสนอภาพด้วยเทคนิค Augmented reality เพื่อให้เกิดผลทางการมองเห็น ที่มีการลงตา ทำให้ผู้ชมรู้สึกเหมือนเป็น 3 มิติ และผู้ชมมีส่วนร่วมผ่านระบบเทคโนโลยีในผลงาน โดยแสดงออกถึงแนวเรื่อง ความศรัทธา ที่สะท้อนความเชื่อความเลื่อมใสต่อพระพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ รูปแบบ เนื้อหาสาระ คติความเชื่อ องค์ประกอบศิลป์ สัญลักษณ์ในการแสดงออก ภาพพุทธประวัติ ในจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-6) อันเป็นแรงบันดาลใจที่สะท้อนความศรัทธาต่อพุทธศาสนาให้เกิดองค์ความรู้
2. เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์นวัตศิลป์ แนวเรื่อง ศรัทธา และสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนมีส่วนร่วมในผลงาน ติดตั้งภายในเจดีย์พุทธคยา วัดปัญญานันทาราม จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อมุ่งไปสู่การเรียนรู้และการรับรู้ภาพพุทธประวัติ นำไปสู่ความศรัทธาในพระพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบัน และเป็นการสืบสาน อนุรักษ์ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และเป็นศูนย์รวมจิตใจ เกิดคุณธรรม จริยธรรมอันดีงามและเป็นการประสานสัมพันธ์ระหว่างวัดในชุมชน สังคม

การดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและเก็บรวบรวมแหล่งข้อมูล

การศึกษาภาพพุทธศิลป์ ในจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1 - 6) ได้แก่ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ วัดสุวรณารามราชวรวิหาร วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร วัดบวรนิเวศราชวรมหาวิหาร วัดราชาธิวาสราชวรวิหาร เลือกที่มีจิตรกรรมฝาผนังที่มีภาพพุทธประวัติที่มีความโดดเด่น ด้านรูปแบบ สะท้อนรูปทรงกับเนื้อหา อันนำไปสู่ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

พุทธศิลป์ หมายถึงงานศิลปะที่สร้างขึ้นมาเพื่อเป็นการอุทิศ สอนตอบ และรับใช้ด้านพระพุทธศาสนาโดยตรงเป็นศิลปะสูงสุดในพระพุทธศาสนาโดยแสดงออกความหมายตรงคือพุทธประวัติ และความหมายแฝงคือ ชาดก ปรีชาธรรม วรรณคดี ไตรภูมิ (กามภูมิ) เทพชุมนุม พิธีทางศาสนา กิจของพระสงฆ์ ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ และยมโลก อันก่อให้เกิดความศรัทธา ความเชื่อ ความเลื่อมใส ในพระพุทธศาสนา

ตาราง 1 ข้อมูลการวิเคราะห์ภาพพุทธศิลป์ในจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่1-6)

ลำดับ	ช่วงศิลปะสมัย รัตนโกสินทร์	ชื่อวัด	พุทธศิลป์ (จิตรกรรมฝาผนัง)
1	รัชกาลที่ 1 (2338-2340)	พระที่นั่งพุทไธสวรรย์	พุทธประวัติ (ประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา ปรีณิพพาน) เทพชุมนุม
2	รัชกาลที่ 3 (2458)	วัดสุวรรณารามราชวรวิหาร หลวงวิจิตรเจษฎา(ครูทองอยู่)และ หลวงเสนีบริรักษ์ (ครูคงแป๊ะ)	พุทธประวัติ (ประสูติ และตอนเสด็จออกมหาภิเนษกรรม ตอน เปิดโลกสวรรค์ มนุษย์ นรก) ทศชาติ เทพชุมนุม
3	รัชกาลที่ 3-4	วัดสุทัศนเทพวรารามราช วรมหาวิหาร	พุทธประวัติ (อดีตพุทธและไตรปิฎก) ชาตก วรรณคดี ไตรภูมิ (กามภูมิ) ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ และยมโลก สัตว์หิมพานต์
4	รัชกาลที่ 4	วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร พระอาจารย์อิน (ขรัวอินโข่ง)	พุทธศาสนา พระรัตนตรัย (พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์) ปรีชาธรรม (ปลงอสุภะ) เทพชุมนุม พิธีทางศาสนา กิจของ พระสงฆ์ ภาพเครื่องบูชา ดอกไม้ ลวดลายแบบจีน
5	รัชกาลที่ 6	วัดราชาธิวาสราชวรวิหาร สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุ วัติวงศ์ (ร่างแบบ) คาร์โล ริโกลี (ลงสีแบบเฟรสโก)	ชาตก เรื่องพระเวสสันดรชาตก

2. การวิเคราะห์ข้อมูลและแนวคิด

วิเคราะห์ รูปแบบ เนื้อหาสาระ คติความเชื่อ องค์ประกอบศิลป์ สัญลักษณ์ในการแสดงออก ภาพพุทธศิลป์ในจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1 - 6) ทั้ง 5 แห่ง และเลือกภาพพุทธประวัติอันเป็นแรงบันดาลใจที่สะท้อนความความเชื่อ ศรัทธาต่อพุทธศาสนา ที่มีความสัมพันธ์และมีเอกลักษณ์ที่สำคัญในการแสดงออกของจิตรกรรมฝาผนัง ดังนี้

2.1 รูปแบบ มีรูปแบบการเขียนภาพลักษณะตัวละคร สัดส่วนตัวละครในแต่ละพื้นที่ การลำดับเรื่องราว การใช้โทนสี และการจัดองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกับในช่วงรัชกาลที่ 1 - 3 โดยเฉพาะ จิตรกรรมพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ วัดสุวรรณารามวรวิหาร และวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร รูปแบบ เทคนิควิธีการและการนำเสนอตามแบบแผนประเพณีที่มีรูปแบบการเขียนภาพบริเวณกรอบหน้าต่างเป็นภาพพุทธประวัติ ทศชาติ เหนือกรอบหน้าต่าง เขียนภาพเทพชุมนุม และรูปแบบการเขียนภาพของวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร วัดราชาธิวาสราชวรวิหาร การแสดงออกของเนื้อหาเป็นบางช่วงบางตอน เช่น พระเวสสันดรชาตก ภาพปรีชาธรรม และรูปแบบการนำเสนอแบบตะวันตก มีความเป็นจริงตามธรรมชาติที่มีมิติ บรรยากาศ สัดส่วนของรูปทรงที่สัมพันธ์กับเนื้อหา ซึ่งส่วนประกอบดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการวิเคราะห์เพื่อการสร้างสรรค์นำไปสู่ความน่าสนใจไปสู่ความเข้าใจในความหมายเรื่องพุทธประวัติ

2.2 เนื้อหาสาระ จิตรกรรมฝาผนังช่วงรัชกาลที่ 1-3 แสดงเนื้อหาสาระของภาพพุทธประวัติ (ประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา และปรีณิพพานและชาตก) โดยเฉพาะพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ และวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร และในช่วงรัชกาลที่ 4-6 แสดงออกเนื้อหาเป็นบางช่วงบางตอน เช่น พระเวสสันดรชาตก วัดราชาธิวาสราชวรวิหาร แสดงออกเนื้อหาปรีชาธรรม วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร โดยสะท้อนความศรัทธา และหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

พุทธประวัติ หมายถึง ประวัติของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นศาสดาของพระพุทธศาสนา การศึกษาพุทธประวัติ ตั้งแต่ประสูติ เสด็จออกผนวช ตรัสรู้ ประกาศพระศาสนา สถาปนาพุทธบริษัท 4 และมอบความเป็นใหญ่ให้แก่พระภิกษุสงฆ์ จนถึงปรีณิพพาน จะมีคุณค่าในการสร้างศรัทธา และการนำพระจริยาวัตรของพระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุดมาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน เพื่อการประสบความสำเร็จและการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ทฤษฎีการแสดงออก ของโคเซ่และสันตยานะ เป็นการแสดงออกอารมณ์ภายในของมนุษย์ให้ปรากฏในผลงานโดยอาศัย รูปทรงในทางเพทนาการ (conscious forms) ซึ่งเป็นการแสดงออกอารมณ์ที่มีพลังจิตใจและเป็นอเนกสัมพันธ์(motive and integral)การสื่ออารมณ์(sensuous medium) ทำให้เกิดความรู้สึกหรือความหมายที่ต้องการให้ผู้ดูได้ตามต้องการและการแสดง อารมณ์ที่เป็นศิลปะนั้นขึ้นอยู่กับหลักสำคัญ คือ ความเป็นเอกภาพของอารมณ์หรือความรู้สึก (สุเชาว์ พลอยชุม, 2545: 75-78) การนำทฤษฎีการแสดงออกซึ่งอารมณ์มาใช้ในการแสดงออกจากความรู้สึกของศิลปิน ผสมผสานกับรูปทรงโดยการจัดสรรองค์ประกอบ ให้เกิดเอกภาพและเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ เป็นการสื่อสารความหมายทางภาพผลงาน เพื่อดึงดูดอารมณ์ความรู้สึกและความสนใจกับคนดู เป็นทฤษฎีที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างสรรค์ผลงานการสร้างสรรค์นวัตกรรมแนวเรื่องศรัทธา

2.3 คติความเชื่อ ภาพพุทธประวัติของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ เป็นการแสดงออกถึงความ เชื่อ ในการเกิด-ดับ ภพ-ชาติมีจริง ตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ได้บันทึกไว้ในจิตรกรรมฝาผนัง

ตาราง 2 สรุปการวิเคราะห์รูปแบบ เนื้อหาสาระ คติความเชื่อในจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่1-9)

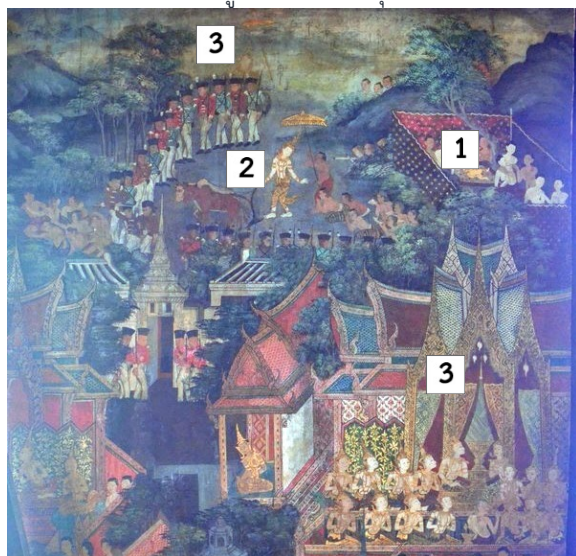
ลำดับ	ชื่อวัด	รูปแบบ	เนื้อหาสาระ/คติความเชื่อ พุทธประวัติ
1	พระที่นั่ง พุทไธสวรรย์	รูปแบบการเขียนภาพลักษณะตัวละคร สัดส่วนตัว ละครในแต่ละพื้นที่ การลำดับเรื่องราว การใช้โทนสี และการจัดองค์ประกอบโครงสร้างตามแบบไทย ประเพณี และแทรกภาพสังคม ประเพณี	ประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา ปรีชาญาณ / ความ เชื่อการเกิด-ดับ ภพ-ชาติ ความเชื่อว่า พระพุทธเจ้ามีจริง ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม
2	วัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร	รูปแบบการเขียนภาพลักษณะตัวละคร สัดส่วนตัว ละครในแต่ละพื้นที่ การลำดับเรื่องราว การใช้โทนสี และการจัดองค์ประกอบโครงสร้างตามแบบแผน ประเพณีรัชกาลที่ 1 และเลือกเขียนตามความคิดเห็น ว่าสำคัญ และแทรกเทคนิคเชิงช่างที่เป็นเอกลักษณ์ ของช่างเขียน	ประสูติ และตอนเสด็จออกมหาภิเนษกรรม ตอนเปิดโลก(สวรรค์ มนุษย์ นรก) / ความเชื่อการ เกิด-ดับ ภพ-ชาติ ความเชื่อว่าพระพุทธเจ้ามีจริง ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม
3	วัดสุทัศน์เทพ วราราม ราช วรมหาวิหาร	รูปแบบการเขียนภาพลักษณะตัวละคร ตามแบบแผน ประเพณีรัชกาลที่ 1-3 และเพิ่มสัดส่วนตัวละครในแต่ ละพื้นที่ การลำดับเรื่องราว การใช้โทนสี ตาม ธรรมชาติ และการจัดองค์ประกอบโครงสร้าง ผสมผสานเทคนิคศิลปะตะวันตก และเพิ่มทัศนียวิทยา เลือกเขียนตามความคิดเห็นว่าสำคัญ และแทรกภาพ สังคม ประเพณี คติความเชื่อตามสภาพแวดล้อม	พุทธประวัติ (อดีตพระพุทธและไตรปิฎก) ชาดก ไตรภูมิ(กามภูมิ)ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ และยมโลก / ความเชื่อการเกิด-ดับ ภพ-ชาติ ความเชื่อว่า พระพุทธเจ้ามีจริง ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม
4	วัดบวรนิเวศราช วรมหาวิหาร	รูปแบบการเขียนภาพลักษณะตัวละคร สัดส่วนตัว ละครในแต่ละพื้นที่ การลำดับเรื่องราว การใช้โทนสี ตามธรรมชาติ และตามแบบไทยประเพณี รูปแบบ 2 มิติผสมผสานหลักทัศนมิติแบบตะวันตก รูปแบบ 3 มิติ และศิลปะจีนการจัดองค์ประกอบโครงสร้างเชิง ตกแต่ง เน้นความงามด้วยการตัดเส้นและปิดทอง และ เพิ่มทัศนียวิทยา และแทรกภาพสังคม ประเพณี เรื่องราวสภาพชีวิตแบบไทย	พุทธศาสนา พระรัตนตรัย (พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์)ปริศนาธรรม (ปลงสุภะ) ภาพเครื่อง บูชา ดอกไม้ ลวดลายแบบจีน / ความเชื่อการเกิด- ดับ ภพ-ชาติ ความเชื่อว่าพระพุทธเจ้ามีจริง ความ เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ความเชื่อในศิลปะจีน

5	วัดราชาธิวาสราชวรวิหาร	รูปแบบการเขียนสีแบบเฟรสโก หรือการเขียนสีบนปูนเปียกการจัดองค์ประกอบโครงสร้างตามหลักทัศนมิติแบบศิลปะตะวันตก รูปแบบ 3 มิติ และมีความเหมือนจริงตามธรรมชาติ	ชาดก เรื่องพระเวสสันดรชาดก / ความเชื่อในอดีตชาติ - ปัจจุบันชาติ-อนาคตชาติ ความเชื่อว่าพระพุทธเจ้ามีจริง ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม
---	------------------------	--	---

2.4 การจัดองค์ประกอบศิลป์

การจัดองค์ประกอบทัศนศิลป์ ถือว่า มีส่วนสำคัญในการสร้างผลงานซึ่งจะทำให้ผลงานเหล่านั้นมีความเป็นเอกภาพเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีส่วนประกอบระหว่างรูปทรงกับเนื้อหา ที่มีการประสานกลมกลืนกัน ซึ่ง รูปทรง (Form) เป็นองค์ประกอบรูปธรรม เนื้อหา (Content) เป็นองค์ประกอบนามธรรม ดังนั้นองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของงานศิลปะ คือ รูปทรงกับเนื้อหา (ชูลูด นิยมเสมอ, 2534,18)

จิตรกรรมฝาผนังช่วงรัชกาลที่ 1-3 จะมีรูปแบบการเขียนภาพลักษณะตัวละคร สัดส่วนตัวละครในแต่ละพื้นที่ การลำดับเรื่องราว การใช้โทนสีและสร้างบรรยากาศของสีตามเนื้อหา แนวคิดในการจัดองค์ประกอบศิลป์ที่เป็นไปตามแบบแผนของช่างหลวงในการบอกเล่าเรื่องราวของเนื้อหาภาพประสูติ และรูปทรง 2 มิติ ที่มีหลายเหตุการณ์ในภาพเดียวกัน ประสูติ พิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พระราชวัง และสร้างมิติด้วยรูปทรงหลายเหตุการณ์ในภาพเดียวกันของภาพไตรสุรี

ภาพ 1 ภาพแสดงการจัดองค์ประกอบรูปทรงกับเนื้อหาที่มีหลายเหตุการณ์ในภาพพุทธประวัติ

จิตรกรรมฝาผนังช่วงรัชกาลที่ 4-6 แนวคิดการเขียนภาพลักษณะตัวละคร สัดส่วนตัวละครในแต่ละพื้นที่อาคารสถาปัตยกรรม การลำดับเรื่องราว การใช้โทนสีในการจัดองค์ประกอบศิลป์มีความเป็นจริงตามธรรมชาติ จะมีความเป็นอิสระในการแสดงออกขององค์ประกอบศิลป์ ในการประกอบกันของรูปทรงตามหลักทัศนมิติแบบตะวันตก รูปแบบทางจิตรกรรม 3 มิติ ประกอบกันของรูปทรงบางช่วงบทตอนของภาพชาดก แต่มีความเป็นเอกภาพของรูปทรง (ตามความเป็นจริง) กับเนื้อหา (พระเวสสันดรชาดก)

ภาพ 2 ภาพแสดงการประกอบกันของรูปทรงตามหลักทัศนมิติแบบศิลปะตะวันตก

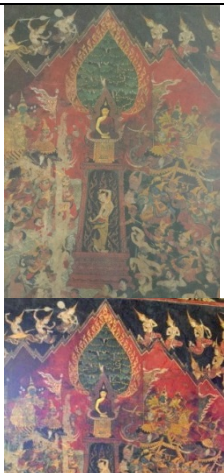
แนวคิดในการจัดองค์ประกอบศิลป์ ด้วยเทคนิคการเขียนตามหลักทัศนมิติแบบศิลปะตะวันตก รูปแบบ 3 มิติ 1 ตามความเป็นจริง (ทัศนียวิทยา) 2 และการเน้นรูปทรงขนาดสัดส่วนตามความเป็นจริงตามธรรมชาติ 3

2.5 สัญลักษณ์ในการแสดงออก รูปทรงแสดงออกตามแนวเรื่องของภาพพุทธประวัติ ดังเช่นภาพประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา และปรินิพพาน

สัญลักษณ์ของการแสดงออก รูปทรงในภาพพุทธประวัติ มีความสำคัญในการแสดงออกของเนื้อหาที่ทำให้ผู้ชมเกิดการตีความ เกิดอารมณ์ความรู้สึก เพื่อดึงดูดความสนใจ ในการเข้าถึงภาพพุทธประวัติ อันประกอบด้วย แนวเรื่อง + รูปทรง + เทคนิค คืองานศิลปะ รูปทรงในธรรมชาติเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญทำให้เกิดแนวเรื่อง ซึ่งเกิดจากเลือกรูปทรงที่มีนัยซ่อนนื่อนำมาสร้างสรรค์ ดังเช่น ดอกบัว คือ ความศรัทธา การเลือกรูปทรงเป็นไปตามความคิดเห็นที่จะนำมาสื่อสัญลักษณ์แทนเนื้อหา ให้เกิดความสมบูรณ์ของแนวเรื่อง ทำให้เกิดความน่าสนใจ เกิดอารมณ์สุนทรียะ เป็นสิ่งที่ปลูกอารมณ์ของคนดู

ตาราง 3 สัญลักษณ์ของการแสดงออกในภาพพุทธประวัติ

ภาพพุทธประวัติ	จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์	สัญลักษณ์ของการแสดงออก	เนื้อหาสาระแนวเรื่อง(ศรัทธา)
ประสูติ (วันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6) เจ้าชายสิทธัตถะ เปล่งวาจา“เราผู้เป็นเลิศในโลก เราเป็นผู้เจริญที่สุดในโลก เราเป็นผู้ประเสริฐที่สุดในโลก ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย บัดนี้ภาพใหม่ไม่มีอีกแล้ว”		สิทธัตถะ เป็นสัญลักษณ์ของความปรารถนาแห่งความสำเร็จ ขอให้ทุกคนมีจิตเป็นหนึ่งเดียว มีพระธรรมเป็นที่พึ่ง คือความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ	คนที่มีความศรัทธาในพระพุทธเจ้าให้เจริญรอยตามพระพุทธศาสนาในการทำประโยชน์ให้แก่ตนเอง และสังคม มีจิตเป็นหนึ่งเดียวตามแนวทางเจ้าชายสิทธัตถะ ปรารถนาแห่งความสำเร็จ

ภาพพุทธประวัติ	จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์	สัญลักษณ์ของการแสดงออก	เนื้อหาสาระแนวเรื่อง(ศรัทธา)
ตรัสรู้ (วันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6) พระพุทธเจ้าตรัสรู้ตอนตรัสสัมโพธิญาณ ณ ใต้ต้นศรีมหาโพธิ์ ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา สิ่งที่ตรัสรู้ คือ อริยสัจ 4 ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ		พระพุทธเจ้าตรัสรู้ตอนตรัสสัมโพธิญาณ เป็นสัญลักษณ์ของการบำเพ็ญเพียร ซึ่งมีมากมายเข้ามาขัดขวางการบรรลุธรรมของพระพุทธเจ้า	การแสดงความศรัทธา ในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ให้ระลึกถึงคุณธรรมต่าง ๆ ในการเอาชนะมารกิเลสในใจ ด้วยสมาธิปัญญา แล้วน้อมนำเข้าสู่ตนเอง ด้วยการดำเนินตามรอยธรรมปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรม อันเป็นตถาคตวิสัย
ปฐมเทศนา วันอาสาฬหบูชา (วันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8)พระพุทธเจ้าแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศพระศาสนาเป็นครั้งแรก ณ อินเดีย สารนาถ		การแสดงปฐมเทศนา เป็นสัญลักษณ์ อัมมจักกัปปวัตนสูตร เกิดมีสาวกูปแรกขึ้น ถือเป็นวันแรกที่มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ครบเป็นองค์พระรัตนตรัยครั้งแรกในโลก	การแสดงความศรัทธา ด้วยเนื้อหาการปฐมเทศนา จากพระหัตถ์ทั้งสองข้าง ทรงแสดงธรรมผ่านภาษามือ “นิ้วมือด้านขวา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ ส่วนด้านซ้ายมือ คือ ขันธ์ 5 นิ้วกลาง คือ สัญญา พระหัตถ์ขวา 1 นิ้ว ไปแตะที่นิ้วกลาง หมายถึง ถอนสัญญา ขันธ์ และขันธ์ทั้ง 5 เสียก็ได้พบวิสังขาร คือ นิพพานพ้นทุกข์ทั้งปวง
ปรินิพพาน (วันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6) พระพุทธเจ้าเสด็จสู่ปรินิพพาน (ดับสังขารไม่กลับมาเกิด สร้างชาติสร้างภพอีกต่อไป)ณ อินเดีย กุสินารา		พระพุทธเจ้าเป็นสัญลักษณ์ การดับสังขาร พระพักตร์ดูอ่อนโยน ดูราวกับมีชีวิตจริง พระหัตถ์ขวารองรับพระเศียร ซึ่งเป็นท่านอนของคนที่มีชีวิต	การดับสังขารไม่กลับมาเกิด ไม่สร้างชาติสร้างภพอีกต่อไป การแสดงออกของความศรัทธาด้วยการภาวนามรณสติระลึกถึงผู้ที่ตนเคารพบูชา และการมีสติในการดำรงตนด้วยความไม่ประมาท

2.6 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างสรรค์

ทฤษฎีการรับรู้ การรับรู้ของแต่ละคนจะแตกต่างกันตามประสบการณ์ การได้รับการฝึกฝนมาไม่เท่ากัน อาจแปลความหมายในทิศทางที่ลึกซึ้ง ครอบคลุมต่างกัน ซึ่งจะต้องมีการฝึกฝนและทำความเข้าใจกับระบบหลักการวิเคราะห์อย่างถูกต้อง และสม่ำเสมอ อย่างละเอียดถี่ถ้วน ให้เกิดความชำนาญเพื่อที่จะนำไปสู่การสัมผัสกับคุณค่า ความงาม เนื้อหาสาระ เทคนิคเชิงช่าง คติความเชื่อที่แฝงอยู่ในผลงานจิตรกรรมฝาผนังซึ่งขึ้นอยู่กับระดับของการรับรู้ทางการเห็น (สุชาติ เถาทอง, 2553, 16) เพื่อนำไปวิเคราะห์ผลงานภาพพุทธประวัติในจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ เกิดองค์ความรู้ที่สามารถอธิบายได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ผลงาน จะต้องมีการรับรู้ด้านศิลปะไม่ว่าจะเป็นหลักการองค์ประกอบ ทฤษฎีการรับรู้ ประวัติศาสตร์ และสุนทรีย

ทฤษฎีเอกภาพในงานศิลปะ ของศาสตราจารย์ชูลด์ นิมเสมอ นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานให้มีเอกภาพ ให้เกิดเป็นโครงสร้างทางองค์ประกอบใหม่ โดยแสดงออกภาพรวมของรูปทรงเป็นหลักให้มีชีวิตชีวา เพื่อสื่อความหมายจากภาพภาพพุทธประวัติอย่างมีเอกภาพโดยจะสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างรูปความคิด – การแสดงออก-รูปทรง

เอกภาพ คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความกลมกลืนกลมเกลียวเข้ากันได้ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่เกิดจากการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของส่วนต่างๆ (ชูลด์ นิมเสมอ, 2534, 101-125)

สรุปการสร้างสรรค์ผลงานให้มีเอกภาพมาจากรูปทรงที่มีความสมบูรณ์จะต้องมีความคิดนำสำคัญที่สุดและเหมาะสมกับวิธีการ วัสดุ เกิดเป็นโครงสร้างทางองค์ประกอบใหม่โดยแสดงออกภาพรวมของรูปทรงเป็นหลักให้มีชีวิตชีวา เพื่อสื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีเอกภาพของเนื้อหาโดยจะสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างรูปความคิด – การแสดงออก-รูปทรง นำไปใช้ในการสร้างสรรค์นวนิตรกรรมแนวเรื่องศรัทธา ทั้ง 4 ภาพ ประกอบด้วยระบบ AR ที่มีความเป็นเอกภาพ

ทฤษฎีแสง – เงา ของศาสตราจารย์ปรีชา เถาทอง นำมาใช้ในการจะแสดงออกของผลงานมี 2 นัย คือ การแสดงออกที่เป็นรูปธรรม ความหมายทางรูปทรง ความงามทางทัศนศิลป์เป็นการนำเสนอทางเหตุปัจจัยทางทัศนธาตุ รูปทรง แสงเงา น้ำหนักที่ประสานสัมพันธ์ มีความกลมกลืนเป็นความงามที่มีเอกภาพในด้านสุนทรียภาพ และการแสดงออกที่เป็นนามธรรม ความหมายทางสัญลักษณ์หรือนามธรรม คือ การสะท้อนเนื้อหาสาระในความศรัทธาของพระพุทธเจ้า

สรุปจากทฤษฎีแสง – เงา นำไปใช้ประกอบการสร้างนวนิตรกรรมศิลป์ให้เกิดความสัมพันธ์ มีเอกภาพและสร้างบรรยากาศของผลงานและการมีส่วนร่วมของคนในผลงาน และสะท้อนเนื้อหาแนวเรื่องศรัทธา

3. การสร้างสรรค์ผลงานนวัตศิลป์ แนวเรื่อง ศรัทธา

3.1 รูปแบบผลงาน ลักษณะผลงานจิตรกรรมฝาผนังแสดงออกถึงรูปแบบทางจิตรกรรม 2 มิติ สู่รูปแบบการนำเสนอภาพด้วยเทคนิค Augmented reality เพื่อให้เกิดผลทางการมองเห็น ที่มีการลงตา ทำให้ผู้ชมรู้สึกเหมือนเป็นเสมือนจริง 3 มิติ เน้นโครงสร้างการจัดองค์ประกอบรูปทรงสะท้อนเนื้อหาความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และผู้ดู ผู้ชมมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมเกิดการเรียนรู้ในผลงาน ตามทฤษฎีการรับรู้

3.2 เทคนิคการสร้างสรรคทางจิตรกรรม ด้วยการระบายสีอะคริลิคบนผ้าใบผนังลงบนผนัง และการใช้โปรแกรม AR สร้างภาพเคลื่อนไหวในผลงาน (แสง สี เสียง) ให้เกิดภาพ 3 มิติ และการใช้โปรแกรม QR Code อธิบายข้อมูลความรู้ความหมายประกอบการนำเสนอผลงาน (4 ผลงาน) ทำให้มีผลต่อการเรียนรู้และการรับรู้ภาพพุทธประวัติ และมีความเป็นเอกภาพ

3.3 แนวความคิด เป็นการสร้างสรรค์นวัตศิลป์ จากความคิดภาพพุทธประวัติ นำจัดองค์ประกอบใหม่ตามทฤษฎีเอกภาพในงานศิลปะ ที่ไม่เคยมีมาก่อนหรือการพัฒนาดัดแปลงมาจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น โดยเน้นกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการผสมผสานความรู้ ทาง จิตรกรรมฝาผนังเป็นหลัก ที่แสดงออกถึงภาพพุทธประวัติ และใช้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้วยเทคนิคการใช้โปรแกรม AR สร้างภาพเคลื่อนไหวในผลงานจิตรกรรม (แสง สี เสียง) ตามทฤษฎีแสง – เงา และการใช้โปรแกรม QR Code อธิบายข้อมูลความรู้ ความหมาย ประกอบการนำเสนอผลงาน

AR ย่อมาจาก Augmented Reality ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่นำเอาภาพเสมือน 3 มิติจำลองเข้าสู่โลกจริงผ่านกล้องและมีการประมวลผลโดยการทำให้วัตถุ 3 มิติ (ภาพเสมือน) ทับซ้อนเข้ากันกับภาพจริงเป็นภาพๆเดียว โดยเราสามารถมองผ่านกล้องได้โดยตรง เพื่อให้เกิดผลทางการมองเห็น ที่มีการลงตา ทำให้ผู้ชมรู้สึกเหมือนเป็นเสมือนจริง 3 มิติ

นวัตศิลป์ เป็นการสร้างสรรค์ ทางความคิด การปฏิบัติและการกระทำใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนหรือการพัฒนาดัดแปลงมาจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น โดยเน้นกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการผสมผสานความรู้ ทางศิลปกรรม(จิตรกรรมฝาผนัง)เป็นหลัก ที่แสดงออกถึงภาพพุทธประวัติ และใช้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้วยเทคนิคการใช้โปรแกรม AR สร้างภาพเคลื่อนไหวในผลงานจิตรกรรม(แสง สี เสียง) และการใช้โปรแกรม QRCode อธิบายข้อมูลความรู้ ความหมาย ประกอบการนำเสนอผลงาน

การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยสร้างสรรค์

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ แล้วนำมาประมวลสรุป เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยแบบสร้างสรรค์

ภาพ 3 ภาพแสดงแผนภูมิกรอบแนวคิดในการวิจัยสร้างสรรค์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยและการสร้างสรรค์นวัตศิลป์ แนวเรื่องศรัทธา

จากการวิเคราะห์ภาพพุทธประวัติในจิตรกรรมฝาผนังในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1- 6) พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ วัดสุวรณารามราชวรวิหาร วัดสุทัศน์เทพวราราม ราชวรมหาวิหาร วัดบวรนิเวศราชวรมหาวิหาร วัดราชาธิวาสราชวรวิหาร ด้านรูปแบบ เนื้อหาสาระ คติความเชื่อ การจัดองค์ประกอบศิลป์ สัญลักษณ์การแสดงออกในพระพุทธรูปศาสนา นำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตศิลป์แนวเรื่องศรัทธา ติดตั้งภายในเจดีย์พุทธคยา วัดปัญญานันทาราม จำนวน 4 ภาพ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนมีส่วนร่วมในผลงาน ตามกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนวัตศิลป์

ภาพ 4 ภาพแสดงเจดีย์พุทธคยา วัดปัญญานันทาราม

การสร้างสรรค์นวัตศิลป์ แนวเรื่อง ศรัทธา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย จากการประยุกต์ตามขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน (7 ข้อ) ดังต่อไปนี้

1. แนวความคิด

1.แรงดลใจ มาจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลภาพพุทธศิลป์ และสรุปผลการวิเคราะห์จิตรกรรมฝาผนัง 5 แห่ง ภาพพุทธประวัติ เรื่อง ประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา ปริณิพพาน เชื่อมโยงคติความเชื่อของพุทธศาสนา และการจัดองค์ประกอบซึ่งเป็นประเด็นและแรงดลใจที่สำคัญ

2.แนวคิด ผู้วิจัยสรุปผลจากการวิเคราะห์ จากภาพพุทธประวัติ ประกอบด้วยรูปแบบรูปแบบการเขียนภาพลักษณะตัวละคร สัดส่วนตัวละครในแต่ละพื้นที่ การลำดับเรื่องราว การใช้โทนสี เนื้อหาสาระ คติความเชื่อ สัญลักษณ์ในการแสดงออก การจัดองค์ประกอบ เพื่อนำไปสู่การผสมผสานการสร้างสรรค์นวัตศิลป์ภาพพุทธประวัติ แนวเรื่อง ศรัทธา มีสาระสำคัญอันแสดงถึงด้านความศรัทธาในพระพุทธรูปเจ้าและมีคุณค่าทางความงามและสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนมีส่วนร่วมในผลงาน

3.การตีความ ผู้วิจัยตีความจากข้อมูลการวิเคราะห์ภาพพุทธประวัติ ในจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์(รัชกาลที่ 1 -6) ด้วยวิธีการวิเคราะห์หาความเชื่อมโยงระหว่าง สัญลักษณ์การแสดงออกและหลักองค์ประกอบ(รูปทรงกับเนื้อหา) เพื่อนำไปสู่การการสังเคราะห์ ภาพประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา ปริณิพพาน (ตารางที่ 4)

การสังเคราะห์แนวเรื่อง ภาพพุทธประวัติ เชื่อมโยงหลักองค์ประกอบศิลป์

ตาราง 4 การสังเคราะห์แนวเรื่อง พุทธประวัติเชื่อมโยงหลักองค์ประกอบศิลป์

หลักองค์ประกอบศิลป์	เรื่องพุทธศิลป์	การวิเคราะห์ พุทธประวัติ	สังเคราะห์ แนวเรื่อง
	พุทธประวัติ		
	อดีตพุทธ	ประสูติ	ศรัทธา
	พระรัตนตรัย (พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์)	ตรัสรู้	
		ปฐมเทศนา	
	ทศชาติก	ปรินิพพาน	

2. ความงาม

4. รูปแบบผลงาน ลักษณะผลงานการสร้างสรรค์ภาพพุทธประวัติ รูปแบบเหมือนจริง 3 มิติ ที่มีลักษณะตามความคิดเห็นเฉพาะตน เน้นโครงสร้างการจัดองค์ประกอบศิลป์ใหม่จากการประกอบกันของรูปทรง การแสดงออก ความคิด ให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในผลงาน

5. แนวเรื่อง นำองค์ความรู้จากการสรุปการวิเคราะห์ ภาพพุทธประวัติ นำมาสู่การสร้างสรรค์แนวเรื่อง ความศรัทธา

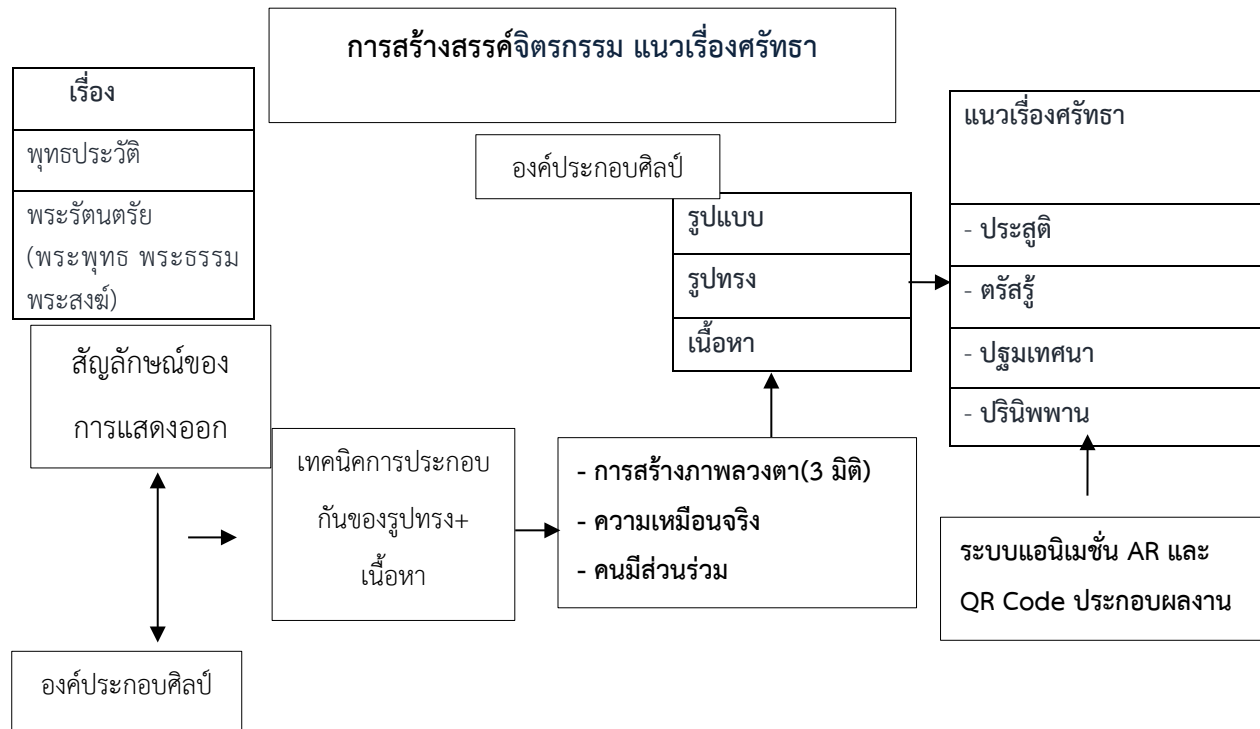
6. เทคนิควิธีการ ในการสร้างสรรค์ผลงาน การระบายสีอะคริลิกบนผ้าใบ และผสมผสานด้วยเทคนิคการใช้โปรแกรม AR สร้างภาพเคลื่อนไหวในผลงานจิตรกรรม (แสง สี เสียง) และการใช้โปรแกรม QR Code อธิบายข้อมูลความรู้ ความหมาย ประกอบการนำเสนอผลงาน

7. การแสดงออก เป็นการแสดงออกจากรูปลักษณ์เฉพาะตนโดยการจัดสรรองค์ประกอบใหม่ ด้วยการผสมผสานกันของรูปทรง กับเนื้อหาให้เกิดเอกภาพเพื่อดึงดูดอารมณ์ความรู้สึกและความสนใจกับคนดู ตามทฤษฎีการแสดงออกที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างสรรค์นวัตกรรมแนวเรื่องศรัทธา

3. ความหมาย

8. เนื้อหาสาระ การสร้างสรรค์จิตรกรรมพุทธประวัติ 3 มิติ แนวเรื่องศรัทธา มีเนื้อหาสาระสำคัญ ในภาพประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา และปรินิพพาน สื่อความหมายถึงความเชื่อ ความเลื่อมใสต่อพระพุทธเจ้าและพระพุทธศาสนา คนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และการรับรู้ผลงาน นำไปสู่ความศรัทธา และเป็นการสร้างคุณค่าทางความงาม ความดี ความจริง กับสังคมชุมชนต่อไป

หลักการสร้างสรรค์นวัตศิลป์ แนวเรื่อง ศรีทธา

ภาพ 5 ภาพแสดงหลักการสร้างสรรค์นวัตศิลป์ แนวเรื่องศรีทธา (ประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา ปรีชาญาณ)

ผลงานการสร้างสรรค์นวัตศิลป์ แนวเรื่องศรัทธา

ตาราง 5 ผลการสร้างสรรค์นวัตศิลป์ ภาพพุทธประวัติ

ภาพพุทธประวัติ แนวเรื่องศรัทธา	สัญลักษณ์ของการแสดงออก (รูปทรง-เนื้อหา)	เนื้อหาสาระ	ผลงานการสร้างสรรค์
ประสูติ 	รูปทรงสิทธัตถะ คือ การปรารถนาสิ่งใดให้สำเร็จ จะต้องมิจิตเป็นหนึ่งเดียว คือ ความมุ่งมั่นแน่วแน่ต่อจุดหมาย รูปทรงดอกบัว เป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ มี 7 ดอก 7 ก้าว	คนที่มีความศรัทธา เข้ามาเป็นส่วนร่วมในดอกบัว คือ ท่านได้เจริญตามพระพุทธศาสนาในการทำประโยชน์ให้แก่ตนเอง และสังคม มีจิตเป็นหนึ่งเดียวตามแนวทาง เจ้าชายสิทธัตถะปรารถนาแห่งความสำเร็จ	 “ประสูติ” (สมพร ฐรี 10/5/2020)
ตรัสรู้ 	รูปทรงพระพุทธเจ้าตรัสรู้ นุตตรสัมโพธิญาณ สัญลักษณ์การบำเพ็ญเพียร มีหมู่มารเข้ามาขัดขวางการบรรลุธรรมของพระพุทธเจ้า	ความศรัทธาในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าให้ระลึกถึงคุณธรรมต่างๆ ในการเอาชนะมารกิเลสในใจด้วยสัมมาปัญญา แล้วน้อมนำเข้าสู่ตนเอง ด้วยกราดำเนินตามรอยธรรม ปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรม	 “ตรัสรู้” (สมพร ฐรี 9/4/2020)
ปฐมเทศนา 	รูปทรงพระพุทธเจ้าแสดงธรรม โปรตปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 โดยแสดงปฐมเทศนา อันได้แก่ “อัมมจักกปวัตตนสูตร”	แสดงความศรัทธาด้วยการฟังเทศนาทรงแสดงธรรมผ่านภาษามือ แสดงถึงการเผยแพร่สิ่งที่รู้เข้าไปสอนให้คนอื่นรู้ตามแสดงธรรมด้วยการทำด้วยตนเองได้จัดการให้คนอื่นทำได้ ทำให้คนอื่นเหมือนเราได้ สอนให้ละเว้นสิ่งสุดโต่งทางสายกลาง	 “ปฐมเทศนา” (สมพร ฐรี 5/3/2020)

ปรินิพพาน

รูปทรงพระพุทธรเจ้า สื่อ

สัญลักษณ์ การเสด็จสู่ปรินิพพาน
สงบเงียบ พระพักตร์ดูอ่อนโยน ดู
ราวกับมีชีวิตจริง ซึ่งเป็นทำนอง
ของคนที่มีชีวิต

แสดงถึงความเชื่อในความไม่ประมาท

จบจิต งานสำเร็จไม่ยึดมั่น ถือมั่นอีก
ต่อไป นำไปสู่ความศรัทธาด้วยการเจริญ
สมาธิภาวนา รำลึกถึงบรรยาภาสในวันที่
พระพุทธองค์ดับขันธปรินิพพาน เพื่อ
เป็นพุทธบูชา เป็นมงคลกับชีวิตสืบไป

“ปรินิพพาน”

(สมพร ฐรี 8/2/2020)

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. การสร้างสรรค์ภาพพุทธประวัติ แนวเรื่องศรัทธา

ภาพประสูติ การแสดงความศรัทธาคนที่เข้ามาเป็นส่วนร่วมในภาพดอกบัว คือ ท่านได้เจริญตามพระพุทธศาสนา ในการทำประโยชน์ให้แก่ตนเอง และสังคม มีพระธรรมเป็นที่พึ่ง มีจิตเป็นหนึ่งเดียวตามแนวทางเจ้าชายสิทธัตถะ คือ ปราบปรามสิ่งใดให้สำเร็จ ขอให้ทุกคนมีจิตเป็นหนึ่งเดียว คือ มุ่งมั่นต่อความสำเร็จ ซึ่งแสดงถึงความเชื่อในความสำเร็จที่เกิดจากการกระทำนำไปสู่ความสำเร็จโดยไม่หวังพึ่งดวงดาว ใช้สติปัญญา ความดีงาม ในการกระทำของตน

ภาพตรัสรู้ การนำไปสู่ความศรัทธาในการตรัสรู้สูตรสมุทรสมโพธิญาณ ของพระพุทธเจ้า ในการเอาชนะมารกิเลสในใจด้วยสมาธิปัญญา แล้วน้อมนำเข้าสู่ตนเอง ด้วยการดำเนินตามรอยธรรม ปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรม อันเป็นถกถาตรัสรู้ โดยแสดงถึงเนื้อหาของความเชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ซึ่งสอนให้มนุษย์เชื่อว่าสามารถพัฒนาตนเองได้ ผิดได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด พลังอำนาจแห่งความรู้ คุณธรรมที่มีปัญญาปรับเปลี่ยนเป็นพลังที่สำคัญนำไปสู่ความสำเร็จ

ภาพปฐมเทศนา การแสดงความศรัทธา ด้วยการฟังเทศนาอันได้แก่ “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” ด้วยพระหัตถ์ทั้งสองข้าง ทรงแสดงธรรมผ่านภาษามือ “นิ้วมือด้านขวา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ ส่วนด้านซ้ายมือ คือ ขันธ 5 นิ้วกลาง คือ สัญญา พระหัตถ์ขวา 1 นิ้ว ไปแตะที่นิ้วกลาง หมายถึง ถอนสัญญาขันธ์ และขันธ์ทั้ง 5 เสียก็ได้พบวิสังขาร คือ นิพพานพ้นทุกข์ทั้งปวง และแสดงถึงการเผยแผ่สิ่งที่รู้ไปสอนให้คนอื่นรู้ตาม แสดงธรรมด้วยการทำด้วยตนเองได้ จัดการให้คนอื่นทำได้ ทำให้คนอื่นเหมือนเราได้ สอนให้ละเว้นสิ่งสุดโต่ง ทางสายกลาง อริยมรรคมีองค์ 8 และอริยสัจ 4

ภาพปรินิพพาน เป็นวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จสู่ปรินิพพาน (ดับสังขารไม่กลับมาเกิด สร้างชาติสร้างภพอีกต่อไป) การแสดงความศรัทธา ด้วยการภาวนามรณสติระลึกถึงการมีสติในการดำรงตนด้วยความไม่ประมาท แสดงถึงความเชื่อในความไม่ประมาท จบจิต งานสำเร็จไม่ยึดมั่น ถือมั่นอีกต่อไป

2. องค์ความรู้ผลงานการสร้างสรรค ภาพพุทธประวัติ 3 มิติ เน้นโครงการองค์ประกอบใหม่ ให้เกิดความเป็นเอกภาพของรูปทรงกับเนื้อหาของ เกิดการประสานกันของรูปร่าง-รูปทรง ให้มีการทับซ้อนบังกัน เคียงกันเพื่อให้เกิดผลตามความเป็นจริง ด้วยขนาดสัดส่วนของการสร้างภาพลวงตา โดยใช้หลักทัศนียวิทยา คือ ระยะหน้าใกล้จุดของคนที่มาถ่ายภาพมีขนาดใหญ่มากของแสงเงา ระยะหลังมีขนาดเล็ก และแสงเงาพรางมัวตามลำดับ โดยเน้นให้เกิดความสวยงาม และความเป็นเอกภาพของทัศนธาตุตามแนวทางการสร้างสรรค์ของศาสตราจารย์ชูลูด นิมเสมอ ด้วยการสร้างสัญลักษณ์ของรูปทรงจากเนื้อหา ให้เกิดความเป็นเอกภาพที่สัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างรูปความคิดในการแสดงออกของรูปทรง และการใช้มุมมองของการถ่ายภาพให้สัมพันธ์กับการใช้หลักทัศนียวิทยา (Perspective) และการจัดแสงไฟบนเพดานให้มีแสงเงาที่สัมพันธ์กับภาพวาดให้เกิดความเป็นเอกภาพของคนมีส่วนร่วมในการถ่ายภาพ ความหมายตามความเป็นจริงและมีความงาม อันนำไปสู่การรับรู้พุทธประวัติของพระพุทธเจ้า ที่มีเนื้อหาสาระในรูปทรงของผลงาน(ภาพที่ 7) โดยมีกระบวนการวิธีคิด วิธีทำดังนี้

วิธีคิด ใช้แนวทางการสร้างสรรค์ของศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง ตามกระบวนการ 3 ด้าน ได้แก่ แนวคิด เกิดจากการวิเคราะห์ ด้านรูปแบบการเขียนภาพลักษณะตัวละคร สัดส่วนตัวละครในแต่ละพื้นที่ การลำดับเรื่องราว การใช้โทนสีในภาพจิตรกรรม

ฝาผนัง (รัชกาลที่ 1-6) เนื้อหาสาระประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา ปรินิพพาน คติความเชื่อ ความเชื่อว่าพระพุทธเจ้ามีจริง ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม องค์ประกอบศิลป์(รูปทรงกับเนื้อหา) และสัญลักษณ์ของการแสดงออก ในจิตรกรรมพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ วัดสุวรณารามวรวิหาร และวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร ตามรูปแบบ เทคนิควิธีการและการนำเสนอตามแบบแผนประเพณี และรูปแบบการเขียนภาพของวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร(ขรัว อินโผ่ง) และวัดราชาธิวาสราชวรวิหาร ตามแนวคิดในการแสดงออกของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ (ร่างแบบ) คาร์โล ริโกลี (ลงสีแบบเฟรสโก) ด้วยการแสดงออกของเนื้อหาเป็นบางช่วงบางตอน เช่น พระเวสสันดรชาดก ภาพปริศนาธรรม และรูปแบบการนำเสนอแบบศิลปะตะวันตก มีความเป็นจริงตามธรรมชาติที่มีมิติทัศนียภาพ สร้างบรรยากาศของโทนสี สัดส่วนของรูปทรงที่สัมพันธ์กับเนื้อหาตามความเป็นจริง ซึ่งส่วนประกอบดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการวิเคราะห์เพื่อการสร้างสรรค์นำไปสู่ความน่าสนใจนำไปสู่ความเข้าใจในความหมายเรื่องพุทธประวัติ ได้แก่ ประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา และปรินิพพาน นำมาสู่การสร้างสรรค์นวัตศิลป์ภาพพุทธประวัติ แนวเรื่องศรัทธา

วิธีทำ นำผลการวิเคราะห์ แนวเรื่องในภาพพุทธประวัติ และสรุปผลสัญลักษณ์ของการแสดงออก (ตารางที่ 3) นำมาสร้างองค์ประกอบใหม่จากการประกอบกันของรูปทรง การแสดงออก ความคิด ให้มีความเป็นเอกภาพ ของรูปทรงเนื้อหาของแนวเรื่องศรัทธา โดยมีความสอดคล้องของรูปแบบ แนวเรื่อง เทคนิควิธีการ และการแสดงออกที่มีลักษณะเฉพาะตน ให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ของ ภายในเจดีย์พุทธคยา วัดปัญญานันทาราม และการผสมผสานด้วยเทคนิคการใช้โปรแกรม AR สร้างภาพเคลื่อนไหวในผลงานจิตรกรรม (แสง สี เสียง) และการใช้โปรแกรม QR Code อธิบายข้อมูลความรู้ ความหมาย ประกอบการนำเสนอผลงาน ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาในการเรียนรู้และการรับรู้ภาพพุทธประวัติ

การสร้างความขัดแย้งของรูปทรง ทำให้เกิดความน่าสนใจของรูปทรงและ 1. เพื่อดึงดูดความสนใจในรูปทรงเนื้อหาหลักและความขัดแย้งของสีตรงกันข้าม 2. สร้างความกลมกลืนด้วยการกระจายรูปทรงให้อยู่ในพื้นที่ และการลดความเด่นชัดของสีด้วยการผสมสีขาว และสีใกล้เคียงทำให้เกิดความเป็นเอกภาพของรูปทรงกับเนื้อหา

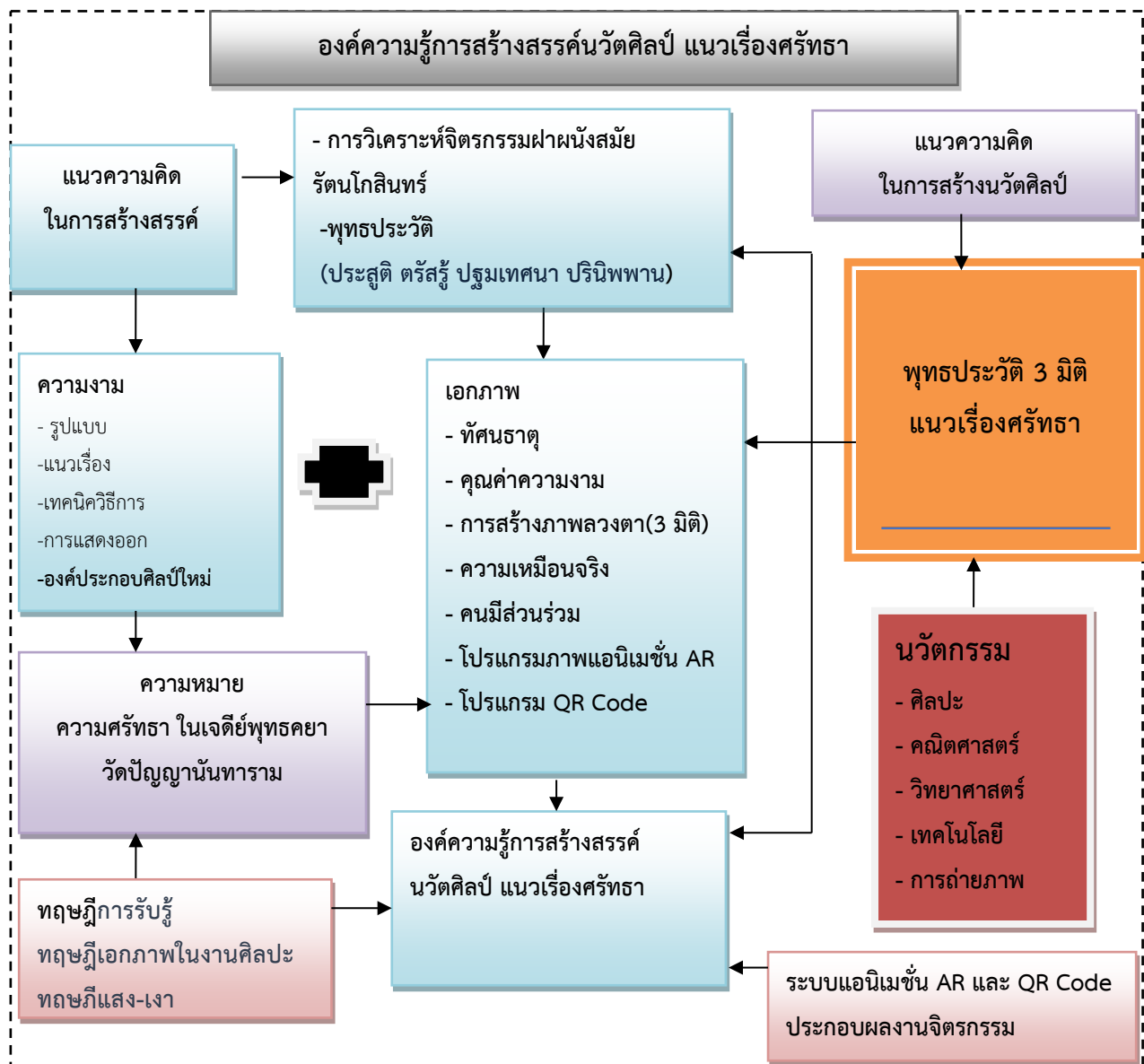
ภาพ 6 ภาพแสดงความขัดแย้งของรูปทรงและสี

การสร้างความสัมพันธ์ของจิตรกรรมกับเทคโนโลยี

การสร้างจิตรกรรมกับแสงสว่างของไฟนีออน สร้างความสัมพันธ์ของแสงส่องที่ภาพให้มีทิศทางแสงเงาสอดคล้องกับภาพผลงาน เพื่อส่งเสริมให้ผลงานดูสมจริงมากขึ้น และให้สัมพันธ์กับคนผู้มีส่วนร่วม เกิดเป็นเอกภาพทั้งคน-ภาพ-แสงเงาจากนีออน(ภาพ 7) ประกอบกับระบบ AR ทำให้เกิดความเป็นเอกภาพและเกิดความงาม

ภาพ 7 ภาพแสดงแสดงความสัมพันธ์ของภาพ แสงเงาและคน

ภาพ 8 ภาพแสดงองค์ความรู้การสร้างสรรค์นวัตศิลป์แนวเรื่องศรัทธา ที่มา : สมพร จูรี, 2564

3.เกิดการเรียนรู้และการรับรู้ภาพพุทธประวัติ นำไปสู่ความศรัทธาในพระพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบัน

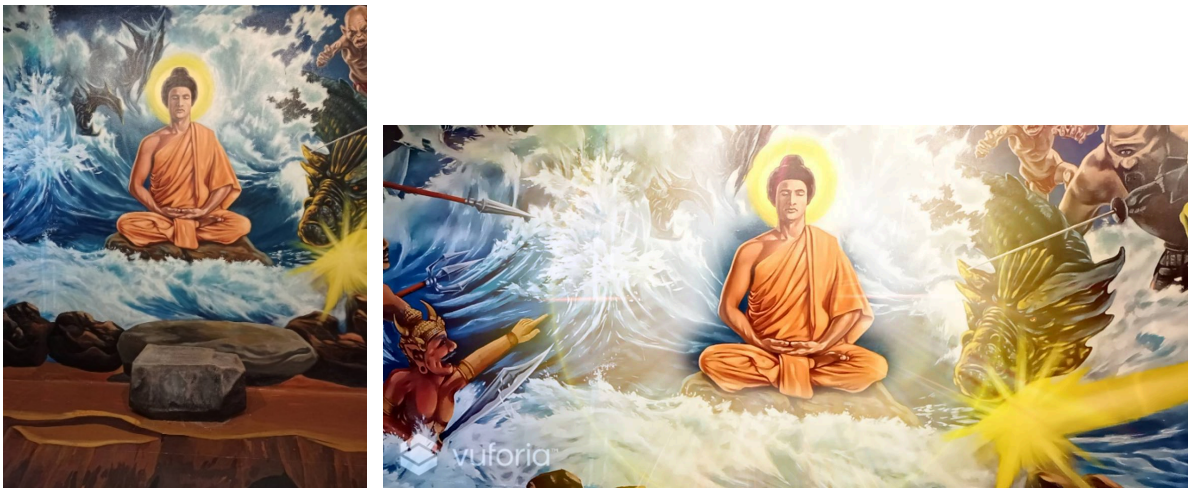
ความเป็นนวัตกรรม ศิลปะ แนวเรื่องศรัทธา โดยใช้ศิลปะ (สุนทรียะ) สร้างสรรค์ภาพจิตรกรรมสามมิติ แสดงออกถึงพุทธประวัติ และวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีเป็นฐาน แสดงถึงที่มา จากการวิเคราะห์ภาพพุทธประวัติในจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่1-6) และที่เป็น ในการสร้างสรรค์ภาพลวงตา ประกอบกับระบบ AR มีส่วนร่วมในผลงาน และถ่ายภาพเคลื่อนไหว และภาพนิ่งในผลงานระบบ (แสง เสียง สี) ทำให้เกิดผลทางการมองเห็น ที่มีการลวงตา ทำให้ผู้ชมรู้สึกเหมือนเป็น 3 มิติ และการใช้โปรแกรม QR code อธิบายความรู้ ความหมายประกอบผลงาน ทั้ง 4 ภาพ โดยผสมผสานกันของความงามทางสุนทรียภาพ ตามความคิดเห็นส่วนตัว เกิดการรับรู้ความศรัทธาความงามที่ดีขึ้น ทำให้เกิดความน่าสนใจ นำไปสู่อารมณ์ ความรู้สึกที่ดีงามในพุทธศาสนา ที่ไป เกิดนวัตกรรมที่มีผลต่อการรับรู้ภาพพุทธประวัติ และเป็นการสร้างพุทธศิลป์ที่มีเทคโนโลยีประกอบระบบ AR และ QR code ที่สอดคล้องกับภาพจิตรกรรมสามมิติ ให้เกิดขึ้นกับชุมชน สังคม วัด สถานศึกษา นำไปสู่ความศรัทธา ที่มี ความดี ความงามความจริงและเป็นการสืบสาน สร้างสรรค์ เผยแพร่พุทธศาสนาและเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมต่อไป

ภาพ 9 ภาพแสดงการสร้างภาพลวงตา ด้วยระบบ AR ประกอบกับในผลงานจิตรกรรม สามารถถ่ายภาพเคลื่อนไหว และภาพนิ่งในผลงาน
ที่มา : สมพร ฐิติ, 2564

ภาพ 10 การสร้างภาพลวงตาจากรูปแบบทางจิตรกรรม 2 มิติ ด้วยระบบ AR ประกอบผลงานภาพพุทธประวัติ “ประสูติ”
ที่มา : สมพร ฐีรี, 2564

ภาพ 11 การสร้างภาพลวงตาจากรูปแบบทางจิตรกรรม 2 มิติ ด้วยระบบ AR ประกอบผลงานภาพพุทธประวัติ “ตรัสรู้”
ที่มา : สมพร ฐีรี, 2564

ภาพ 12 การสร้างภาพลงตาจากรูปแบบทางจิตรกรรม 2 มิติ ด้วยระบบ AR ประกอบผลงานภาพพุทธประวัติ “ปฐมเทศนา”
ที่มา : สมพร ฐรี, 2564

ภาพ 13 การสร้างภาพลงตาจากรูปแบบทางจิตรกรรม 2 มิติ ด้วยระบบ AR ประกอบผลงานภาพพุทธประวัติ “ปรินิพพาน”
ที่มา : สมพร ฐรี, 2564

การเรียนรู้และการรับรู้จิตรกรรมพุทธประวัติ 3 มิติ แนวเรื่อง ศรีทธา

จากการประเมินผลงานแบบสอบถามการเรียนรู้และการรับรู้ภาพพุทธประวัติ 3 มิติ แนวเรื่อง ศรีทธา ในเจดีย์พุทธคยา วัดปัญญานันทาราม จำนวน 200 ชุด จากพระสงฆ์ ประชาชนทั่วไป นักเรียน นักศึกษา ที่มีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของผลงานในการถ่ายภาพ และจากการศึกษา ทัศนภาพจากภาพ และระบบ AR และ QR code ในการบรรยายภาพในแต่ละภาพทำให้เกิดการรับรู้ในภาพพุทธประวัติที่ดีขึ้นตามผลการประเมินด้านแนวคิด ด้านความงาม ด้านความหมาย และผลการรับรู้ และการมีส่วนร่วมภาพพุทธประวัติ 3 มิติ ซึ่งมีผลคะแนนความพึงพอใจ ดังนี้

1. ด้านแนวคิด

รูปแบบการนำเสนอแนวคิด ภาพพุทธประวัติที่สะท้อนอารมณ์ความรู้สึกในการมีส่วนร่วม มีผลคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับ 4 (มาก)

2. ด้านความงาม

ความงามในรูปแบบเทคนิควิธีการนำเสนอและความงามในแต่ละภาพพุทธประวัติ มีผลคะแนนความพึงพอใจในระดับ 5 (มากที่สุด)

3. ความหมาย

เนื้อหาสาระที่แฝงนัยในภาพพุทธประวัติ และสัญลักษณ์ในการแสดงออกของรูปทรง + เนื้อหาสาระ เกิดความหมายตามแนวเรื่อง ศรีทธา มีผลคะแนนความพึงพอใจในระดับ 5 (มากที่สุด)

4. ผลจากการเรียนรู้และการรับรู้และการมีส่วนร่วมในภาพพุทธประวัติ 3 มิติ

การมีส่วนร่วมในภาพพุทธประวัติ 3 มิติ ทำให้เกิดความเข้าใจในพุทธประวัติ ตามความเชื่อ ความศรัทธา ของพระพุทธรูปเจ้า และนำไปสู่การสืบสาน ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจ เกิดคุณธรรม จริยธรรมอันดีงามเป็นการประสานสัมพันธ์ที่ดีของวัด ชุมชน สังคม และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าชมภาพพุทธประวัติ 3 มิติ ณ เจดีย์พุทธคยา วัดปัญญานันทาราม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจของผู้เข้าชมผลงาน ภาพพุทธประวัติ 3 มิติ แนวเรื่องศรัทธา 4 จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 200 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.50 และเพศชาย ร้อยละ 46.50 โดยมีอายุเฉลี่ยที่ 15 - 55 ปี และส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไป มากที่สุด ร้อยละ 61.00 รองลงมา คือ นักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 21.50 และพระสงฆ์ ร้อยละ 17.50 ตามลำดับ

พบว่าผู้เข้าชมภาพพุทธประวัติ 3 มิติ แนวเรื่องศรัทธา โดยรวมมีความพึงพอใจในการรับรู้ในระดับมากที่สุด ($x=4.95$, $S.D.=0.31$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่าผู้ที่เข้าชมภาพผลงานมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ความงามในแต่ละภาพตามแนวเรื่อง ศรัทธา อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($x=4.97$, $S.D.=0.39$) รองลงมาคือการประสานกันของรูปทรง และเนื้อหาสาระเกิดความหมายตามเนื้อหาศรัทธา อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($x=4.85$, $S.D.=0.94$) ความงามในรูปแบบเทคนิคการนำเสนอภาพ พุทธประวัติ อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($x=4.83$, $S.D.=0.32$) เป็นการประสานสัมพันธ์ที่ดีของวัด ชุมชน อยู่ในระดับความ พึงพอใจมากที่สุด ($x=4.81$, $S.D.=0.47$) ภาพพุทธประวัติสะท้อนอารมณ์ ความรู้สึกในการมีส่วนร่วม และ เป็นการสืบสาน ทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($x=4.79$, $S.D.=0.43$) เกิดเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจ เกิดคุณธรรม จริยธรรมอัน ดีงาม อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด($x=4.73$, $S.D.=0.35$)สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายในการแสดงออกของภาพ อยู่ในระดับความ พึงพอใจมากที่สุด ($x=4.72$, $S.D.=0.42$) เนื้อหาสาระที่แฝงนัยภาพพุทธประวัติ อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($x=4.64$, $S.D.=0.42$) มีความเข้าใจในพุทธประวัติ อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($x=4.48$, $S.D.=0.63$) และรูปแบบการนำเสนอแนวคิดในการ สร้างสรรค์ภาพพุทธประวัติ 3 มิติ อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($x=4.36$, $S.D.=0.47$)

ภาพรวมความพึงพอใจในการเรียนรู้และการรับรู้ภาพพุทธประวัติ 3 มิติ แนวเรื่องศรัทธา

การที่ได้มาชมและมาเป็นส่วนหนึ่งของผลงาน เกิดความพึงพอใจในการรับรู้ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในพุทธประวัติ ตาม ความเชื่อความศรัทธาของพระพุทธรูปเจ้า มีผลคะแนนอยู่ในระดับ 4.95 (ความพึงพอใจมากที่สุด)

สรุปได้ว่า การพัฒนาภาพพุทธประวัติ จาก 2 มิติ ให้เกิดเป็นภาพพุทธประวัติ 3 มิติเสมือนจริง คนมีส่วนร่วมในผลงาน รองรับ การถ่ายภาพ ทำให้เกิดการรับรู้ตามความเชื่อความศรัทธาของพระพุทธรูปเจ้าและพระพุทธรูปศาสนาที่ดีขึ้น อันนำไปสู่ความดี ความงาม ความ จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการเสนอผลงานวิจัยไปใช้

1.1 องค์ความรู้ในการสร้างสรรค์นวัตศิลป์ แนวเรื่อง ศรัทธา และสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนมีส่วนร่วมในผลงาน ติดตั้งภายใน เจดีย์พุทธคยา วัดปัญญานันทาราม จังหวัดปทุมธานีสามารถนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ภาพ แนวเรื่องอื่น ๆ ได้ ตามความเหมาะสม และสำหรับผู้สนใจศึกษาอันแสดงถึงที่มา -ที่ไป-ที่ไป

1.2 องค์ความรู้ จากการสร้างสรรค์ภาพพุทธประวัติ 3 มิติ ซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ ที่ดึงดูดความสนใจให้ผู้คนมาสนใจศึกษา ธรรมะของพระพุทธรูปศาสนามากขึ้น และเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจ และเป็นการสืบสานวัฒนธรรมที่ดีงาม ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ กับวัดอื่น ๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

ชลุต นิมเสมอ. (2534). **องค์ประกอบของศิลปะ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

วรรณิกา ณ สงขลา. (2533). **จิตรกรรมไทยประเพณีชุดที่ 001 เล่มที่ 1**. กรุงเทพฯ: ชุมชุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.

วรรณิกา ณ สงขลา. (2534). **จิตรกรรมไทยประเพณี ชุดที่ 001 เล่มที่ 2 วรรณกรรม**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

สถาบันทักษิณคดีศึกษา. (2529). **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่มที่ 9**. สงขลา: มูลนิธิทักษิณคดีศึกษา.

สุชาติ เกาทอง. (2553). **การวิจัยสร้างสรรค์ทัศนศิลป์**. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุชาติ เกาทอง. (2556). **สหวิทยาการ : การวิเคราะห์หาความเชื่อมโยงแบบบูรณาการศิลปะ**. ชลบุรี :
คณะศิลปกรรมศาสตร์.

สุชาติ เกาทอง. (2559). **ศิลปะวิจัย**. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.

สุเชาว์ พลอยชุม. (2545). **สุนทรียศาสตร์**. นครปฐม: มหามกุฏราชวิทยาลัย.